

รำแม่บทใหญ่ : การตั้งชื่อและภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรม

Ram Mae Bot Yai : Naming Postures and Cultural and Social Reflections

สุรางคนางค์ รัตนวิจารณ์¹ และดารารพร ศรีม่วง²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการตั้งชื่อท่ารำแม่บทใหญ่นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งชื่อท่ารำและศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากชื่อท่ารำแม่บทใหญ่ โดยเก็บข้อมูลชื่อท่ารำจากภาคตัดลอกของท่ารำจากสมุดไทย ที่ได้รวบรวมไว้ในหนังสือ “ตำราฟ้อนรำ” พระนิพนธ์ใน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จำนวน 68 ชื่อ จากท่ารำ 66 ท่า ผลการศึกษาพบว่า สามารถจำแนกกลวิธีการตั้งชื่อท่ารำแม่บทใหญ่ได้เป็น 2 ประเภท คือ กลวิธีการตั้งชื่อตามลักษณะอาการของมนุษย์และกลวิธีการตั้งชื่อตามลักษณะอาการของสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ด้วยการอุปลักษณ์ ซึ่งการอุปลักษณ์ที่มากที่สุดคือ อุปลักษณ์สัตว์ โดยโครงสร้างของชื่อท่ารำส่วนมากเป็นโครงสร้างแบบประโยค และพบว่าชื่อท่ารำส่วนมากมีจำนวน 4 พยางค์ นอกจากนี้ชื่อท่ารำแม่บทใหญ่ยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อของคนไทยในอดีตในด้านต่างๆ อีกด้วย

คำสำคัญ : การตั้งชื่อ, ท่ารำ, แม่บทใหญ่

Abstract

This research aimed to study the naming strategies of Ram Mae Bot Yai's postures, and to investigate cultural and social reflections by analyzing from the names of posture which collected the data from the book written by the prince of the fourth king of Chakri dynasty including 68 names of 66 postures. The research found that there were two naming strategies; naming based on human manners and naming based on metaphor of non-human manners which the metaphor of animal was the highest. Furthermore, mostly it showed that structure of posture name was a sentence structure and most of the names

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
E-mail : surangkhanang_pg@outlook.com

² สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
E-mail : dsrimuang@hotmail.com

had four syllables. Finally, the names of posture presented Thai lifestyles, values and beliefs of Thai people in the past in many aspects.

Keyword: Naming, Posture, Ram Mae Bot Yai

วันที่รับบทความ : 20 ตุลาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 22 ธันวาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 23 ธันวาคม 2563

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

นาฏศิลป์ไทย เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาในประเทศไทยเป็นเวลายาวนาน เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นที่มีชื่อเสียงรู้จักกันดีแม้แต่ในต่างประเทศ ตำราท่ารำไทยที่เก่าแก่ที่สุดที่พบนั้น สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ อีกเล่มหนึ่งเป็นสมุดไทยที่มีภาพเขียนเป็นรูปท่ารำ ซึ่งเป็นฝีมือช่างในสมัยรัชกาลที่ 2 ตามความในพระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (2546, น. 58 - 59) สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพยังได้ทรงอธิบายเกี่ยวกับชื่อท่ารำที่ปรากฏในในตำราทั้งสองเล่มเอาไว้ว่า “ชื่อที่เรียกท่ารำต่างๆในตำราไทยของเราพิเคราะห์ดูปะปนเป็นหลายชั้น ที่เป็นชั้นเดิมคงตามคำแปลจากตำราอินเดียก็จะมี ที่คลาดเคลื่อนเปลี่ยนเสียจากคำเดิมโดยบอกสืบทอดมาหลายต่อก็มี และที่คิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในชั้นหลังก็มี ความที่กล่าวนี้เห็นได้ในคำกลอนของเก่าอันว่าด้วยตำราท่ารำมีอยู่ 3 บท คือ เป็นกลอนสุภาพแต่งบอกท่าตำราไว้แต่โบราณบท 1 ในบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ตอนพระนารายณ์ล่อนนทุก คัดแต่ท่าเฉพาะที่จะรำ ในบทนั้นไปเรียงไว้ในกลอนบท 1 มีคำไหว้ครูของพระละครชาตรี (โนราเมืองนครศรีธรรมราช) บท 1” คำกลอนสุภาพหรือ “กลอนตำรารำ” นี้เองที่เรียกว่า “แม่บทใหญ่”

“รำแม่บทใหญ่” เป็นการรำที่ใช้สำหรับการฝึกหัดนาฏศิลป์ ให้ผู้เรียนได้รู้จักท่ารำและชื่อของท่ารำแต่ละท่าที่มีในนาฏศิลป์ไทย ธนิต อยู่โพธิ์ (2531, น.188) อธิบายไว้ว่า รำแม่บทตามบทนารายณ์ปราบหนทูกก็ดี ตามบทในหนังสือตำราพ่อนรำก็ดี เป็นแบบนาฏศิลป์ของไทย ที่บรรพบุรุษของเราสามารถรักษาแบบแผนสืบทอดกันมาแต่ดึกดำบรรพ์ อย่างน้อยก็นับได้ว่ามีอายุสืบเนื่องมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จึงถือได้ว่าท่ารำและชื่อท่ารำแม่บทนี้เป็นมรดกทางภาษาและนาฏศิลป์ที่ถ่ายทอดสืบทอดกันในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาานาน

เนื่องจากการตั้งชื่อท่ารำ เกิดจากการใช้ภาษาที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และเกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในสังคมนั้นๆ มาสมมติขึ้น เพื่อเรียกแทนกิจการรำ โดยอาศัยความคิดของผู้ประดิษฐ์ทำในสมัยก่อนสอดคล้องกับแนวคิด ของเฟรเก (Frake, 1980 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ, 2551, น. 4-5) ว่า ภาษาหรือคำที่ใช้อยู่ในแต่ละวัฒนธรรมล้วนเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ของชนกลุ่มนั้น เพราะสิ่งใดที่มีอยู่ในมโนทัศน์และมีความสำคัญต่อชนกลุ่มนั้น สิ่งนั้นก็จะมีคำใช้เรียกในทางกลับกัน สิ่งใดที่ไม่มีอยู่ในมโนทัศน์ สิ่งนั้นก็ไม่มีคำใช้เรียก ดังนั้นคำที่มีใช้อยู่ในแต่ละวัฒนธรรมจึงสามารถบอกให้เราเข้าใจวิถีการมองโลกของชนกลุ่มนั้น การศึกษาชื่อท่ารำจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความเข้าใจ

วัฒนธรรมของกลุ่มชนเจ้าของภาษา นั่นคือสังคมไทย อันส่งผลต่อการสืบสาน สืบทอด และนำไปต่อยอดในด้านอื่นๆได้

ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาจากชื่อตำราตามตำราตำราที่เป็นเอกสารโบราณเดิม เนื่องจากเป็นชื่อที่แท้จริงของตำรา และน่าจะจะสามารถแสดงให้เห็นมโนทัศน์ ความคิด ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยก่อนได้ดีโดยไม่ได้รับการดัดแปลงแก้ไขจากปัจจัยอื่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตำราแม่บทใหญ่

1.2.2 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากชื่อตำราแม่บทใหญ่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในที่นี้จะศึกษาเฉพาะชื่อตำราจากกลอนตำราที่เป็นของเดิม ชื่อตำราทั้งหมดที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ มีทั้งหมด 68 ชื่อ จากตำรา 66 ท่า เนื่องจากบางตำรามีชื่อเรียก 2 ชื่อ แต่บางชื่อมี 2 ท่า ในที่นี้จะนับตามชื่อตำราที่มี ไม่ได้นับตามจำนวนท่า จึงถือว่าชื่อตำราในตำราท่าว่ามีทั้งหมด 68 ชื่อ สำหรับการศึกษาชื่อตำรา จะศึกษาโครงสร้างของชื่อตำรา ว่าเป็นโครงสร้างแบบคำ วลี หรือประโยค และศึกษาการอุปลักษณะตามแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน ซึ่งอุปลักษณะตามแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน หมายถึง คำศัพท์ วลี และประโยค มีความหมายประจำรูปภาษาอย่างหนึ่ง เมื่อถูกนำไปใช้ในบริบทหนึ่ง ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความหมายของความหมายประจำรูปภาษาที่มีคุณสมบัติ ลักษณะ และอาการ เป็นต้น โดยอาศัยประสบการณ์ ความรู้ความคิด และความเข้าใจโลก ในการตีความหมาย ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของผู้ใช้ภาษา (พระมหาอรรถพงษ์ อุตถญาโณ, 2561, น. 325)

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การคัดเลือกตำราที่ศึกษานั้น จะใช้เฉพาะชื่อตำราจากตำราฉบับสมุดไทย ที่มีทั้งหมด 68 โดยเก็บ

ข้อมูลจากภาพคัดลอกของตำราจากสมุดไทย ที่ได้รวบรวมไว้ในหนังสือ “ตำราพ่อนรา” พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งโปรดให้คัดลอกภาพตำราจากตำราฉบับสมุดไทยลงประกอบกับภาพถ่ายนางละครที่ทรงกำกับการถ่ายรูปด้วยพระองค์เอง และการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อ และวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากชื่อตำราแม่บทใหญ่ แล้วจึงสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

3. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาชื่อตำราแม่บทใหญ่ทั้ง 68 ชื่อ สามารถวิเคราะห์ชื่อตำราได้ตั้งประเด็นต่อไปนี้

3.1 กลวิธีการตั้งชื่อตำราแม่บทใหญ่

ชื่อตำราแม่บทใหญ่จำนวน 68 ชื่อ ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ พบว่าสามารถจำแนกกลวิธีการตั้งชื่อเป็น 2 ประเภท คือ กลวิธีการตั้งชื่อตามลักษณะอาการของมนุษย์โดยตรง และ กลวิธีการตั้งชื่อตามลักษณะอาการของสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ด้วยการอุปลักษณะ

3.1.1 กลวิธีการตั้งชื่อตามลักษณะอาการของมนุษย์โดยตรง หมายถึง ตำราที่มีกิริยาเลียนแบบอาการกิริยาของมนุษย์ แล้วตั้งชื่อตามกิริยานั้น โดยไม่มีการอุปลักษณะหรือเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ชื่อตำราประเภทนี้ พบทั้งหมด 24 ชื่อ โดยสามารถจำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างชื่อตำรากับกิริยาการทำได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) ชื่อตำราที่เลียนแบบและมีความหมายตรงกับกิริยาของมนุษย์ คือตำราที่ประดิษฐ์ขึ้นด้วยการเลียนแบบอาการกิริยาต่างๆของมนุษย์ และตั้งชื่อตำราตามอาการกิริยานั้นโดยตรง และผู้ร่าก็กระทำในฐานะมนุษย์ มีทั้งหมด 18 ชื่อ เช่น

พิสมัยเรียงหมอน มาจากทำรำที่เลียนแบบ
 กิริยาการจัดหมอนบนที่นอนของผู้หญิง

ซักแบ่งมัดหน้า มาจากทำรำที่เลียนแบบ
 กิริยาการประแบ่งบนใบหน้า

กระหวัดเกล้า มาจากทำรำที่เลียนแบบกิริยา
 การเกล้าผม

เยื้องพวยกลืน มาจากทำรำที่เลียนแบบกิริยา
 การพวยเรือไปทอดกลืน

บั้งพระสุรียา มาจากทำรำที่เลียนแบบกิริยา
 การยกมือขึ้นบั้งแดด

ซักซอสสามสาย มาจากทำรำที่เลียนแบบกิริยา
 การสือซอสสามสาย

**2) ชื่อทำรำที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะ
 การใช้ร่างกายในการรำ** คือทำรำที่ไม่ได้เลียนแบบและ
 ไม่ได้ตั้งชื่อจากอกับกิริยาทั่วไปของมนุษย์ แต่สร้างสรรค์
 ขึ้นโดยเฉพาะ และตั้งชื่อให้สอดคล้องกับการแสดงทำรำ
 นั้นๆ เพื่อให้พอเข้าใจได้ง่ายหรือใช้คำเรียกกิริยาของ
 มนุษย์ที่มีลักษณะใกล้เคียงมาตั้งเป็นชื่อทำรำ
 แต่ความหมายประจำทำรำนั้นๆ ไม่ได้มีความหมายตรง
 กับความหมายประจำรูปของคำที่ปรากฏในชื่อทำรำ
 พบการตั้งชื่อลักษณะดังกล่าว 6 ชื่อ เช่น

ผาลาเพียงไหล่ เป็นทำรำเอียงลำตัวรับกับมือ
 และแขนทั้งสองข้าง จนได้ความลาดประมาณ 45 องศา
 โดยมีไหล่เป็นแกนกลาง คือให้กอดไหล่และให้มือ แขน
 และลำตัวลาดลงไปให้สมดุลกับไหล่ ซึ่งคำว่า ผาลา นั้น
 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 780)
 ให้ความหมายไว้ว่า (ถิ่น-ปักข์ไต้ ว. เตี้ย, แจ้, ลาด.)

ยั้งคิดประดิษฐ์รำ เป็นทำรำที่ต้องมีจังหวะดึง
 ตัวหรือยั้งตัวเล็กน้อยก่อนขยับไปหมดท่า เหมือนการ
 จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วยั้งมือ หยุดคิดเสียก่อน

รำยั่ว เป็นทำรำที่นิยมใช้เป็นถ้ำจับหรือ
 ไขว่คว่ำ พระนางหันหน้าเข้าหากัน ลีลาในการรำจะมีการ
 ขยับถอยหน้าหลังล้อกันไปมา เหมือนการยั่วเข้ากัน
 ระหว่างชายหญิง

หลงไหล่ได้ลิ้น เป็นทำรำที่ต้องใช้กวีวิธีการ
 ขยับบิดลำตัวซ้ำๆ อนุมาณคล้ายคนที่กำลังหลงไหล่
 หรือเคลิ้มอยู่ในบางสิ่งบางอย่าง

**3.1.2 กวีวิธีการตั้งชื่อตามลักษณะอาการของสิ่ง
 ที่ไม่ใช่มนุษย์ด้วยการอุปลักษณ์** หมายถึง ทำรำที่มี
 กิริยาเลียนแบบอกับกิริยาของสิ่งต่างๆ นอกเหนือจาก
 มนุษย์ โดยใช้กวีวิธีการการอุปลักษณ์ร่างกายผู้รำเป็น
 สิ่งอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ หรือเป็นตัวละครในวรรณคดี และ
 ตั้งชื่อทำรำตามสิ่งเหล่านั้น

การศึกษาเรื่องอุปลักษณ์ตามแนวคิดของ
 ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน ซึ่งแตกต่างกับแนวคิดเรื่อง
 อุปลักษณ์ตามทฤษฎีภาษาและภาษาศาสตร์แนวเดิมที่
 เป็นการศึกษาการใช้ภาษาให้เกิดภาพพจน์ ในการตั้ง
 ชื่อทำรำนั้นแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์การมองตัวผู้รำเป็น
 สิ่งอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ที่มีชีวิตและตัวตนอยู่จริง หรือไม่ใช่
 ตัวของผู้รำเองในฐานะบุคคลจริงหรือตัวตนของตนเอง
 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำรำที่มีชื่อทำรำเป็นการอุปลักษณ์
 ตัวผู้รำเป็นตัวละครในวรรณคดี จะเป็นทำรำที่มักใช้
 เมื่อผู้รำสวมบทบาทเป็นตัวละครที่ตรงกับชื่อทำรำหรือ
 อย่ถึงตัวละครตามชื่อทำรำนั้นๆ เท่านั้น ไม่นิยมใช้ใน
 การรำในฐานะบุคคลอื่นหรือตัวละครอื่น การตั้งชื่อทำ
 รำที่สอดคล้องกับมโนทัศน์ดังกล่าวจึงเป็นการ
 อุปลักษณ์มนุษย์ให้เป็นสิ่งอื่น โดยเฉพาะชื่อทำรำ
 ประเภทนี้พบทั้งหมด 44 ชื่อ โดยสามารถจำแนกตาม
 การอุปลักษณ์ได้ 6 ประเภท ดังนี้

1) อุปลักษณ์ตัวละครในวรรณคดี พบ 3 ชื่อ
 ได้แก่

พระลักษมณ์โก่งศร เป็นทำรำที่
 เลียนแบบการยิงศรหรือธนู แสดงการโก่งศรของพระ
 ลักษมณ์ เปรียบผู้รำเป็นพระลักษมณ์

พระทริภักซ์โก่งศิลป์ เป็นทำรำที่
 เลียนแบบการยิงศรหรือธนู แสดงการโก่งศรของ
 พระราม เปรียบผู้รำเป็นพระราม

พระลักษมณ์แผลงฤทธิ์ เป็นทำรำที่แสดงการแผลงอิทธิฤทธิ์ของพระลักษมณ์ เปรียบผู้รำเป็นพระลักษมณ์

2) **อุปลักษณสัตว์** พบ 26 ชื่อ จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1) **อุปลักษณสัตว์ทั่วไป** พบ 18 ชื่อ เช่น

ภมรเคลา เป็นทำรำที่เลียนแบบท่าทางของแมลงที่ตอมดอกไม้ เปรียบมือข้างหนึ่งของผู้รำเป็นแมลงอีกข้างหนึ่งเป็นดอกไม้

ช้างประสานงา เป็นทำรำที่เลียนแบบท่าทางของช้างที่เอางาชนสู้กัน เปรียบผู้รำเป็นช้างและส่วนแขนที่ทอดไปด้านหน้าเป็นงาช้าง*กวางเดินดง* เป็นทำรำที่เลียนแบบท่าเดินของกวาง เปรียบผู้รำเป็นกวาง โดยแขนละมือนที่ยื่นไปข้างหน้าเป็นขาหน้าของกวาง

ชะนีร้ายไม้ เป็นทำรำที่เลียนแบบท่าทางการโหนกิ่งไม้มือเดียวของชะนี เปรียบผู้รำเป็นชะนี โดยมีข้างที่ตั้งวงบนเป็นแขนชะนีที่เหนี่ยวกิ่งไม้ ส่วนแขนอีกข้างที่ทอดลาดลงข้างลำตัวเป็นแขนชะนีที่ปล่อยห้อยข้างตัว

นกยูงพ้อนหาง เป็นทำรำที่เลียนแบบท่าทางการรำแพนหางของนกยูง เปรียบผู้รำเป็นนกยูงมือทั้งสองที่จับส่งไปด้านหลังเป็นแพนหาง

2.2) **อุปลักษณสัตว์ในวรรณคดี** พบ 8 ชื่อ เช่น

นาคาม้วนหาง เป็นทำรำที่เลียนแบบแสดงการม้วนขนคางของนาค เปรียบผู้รำเป็นนาค และการหมุนตัวของผู้รำเป็นการม้วนหาง

กสินรรำ เป็นทำรำที่เลียนแบบการพ้อนรำของกสินร เปรียบผู้รำเป็นกสินร

3) **อุปลักษณพืช** พบ 4 ชื่อ เช่น

บัวชูฝัก เป็นทำรำที่เลียนแบบลักษณะของสายบัวที่ชูฝักบัวขึ้นเหนือน้ำ เปรียบผู้รำเป็นกอบัว ท่อนแขนที่ส่งขึ้นไปเป็นสายบัว และมือที่ตั้งวงบัวบานเป็นฝักบัว

ลมพัดยอดตอง เป็นทำรำที่เลียนแบบลักษณะของใบตองที่ไหวตามลม เปรียบผู้รำเป็นต้นกล้วย มือที่จับแล้วค่อยเปลี่ยนเป็นตั้งวงบนเป็นอาการของยอดตองที่ไหวตามลม

4) **อุปลักษณปรากฏการณ์ธรรมชาติ** พบ 2 ชื่อ ได้แก่

จันทร์ทรงกลด เป็นทำรำที่แสดงลักษณะของพระจันทร์ทรงกลด เปรียบผู้รำเป็นดวงจันทร์ มือและแขนทั้งสองเป็นแสงสว่างรอบดวงจันทร์

กลดพระสุเมรุ เป็นทำรำที่แสดงลักษณะในจินตนาการของเขาพระสุเมรุที่มีโอหมอกหรือเมฆล้อมรอบตั้งแต่ระดับต่ำขึ้นไปจนถึงยอดเหมือนมีร่มคลุม เปรียบผู้รำเป็นเขา แขนและมือทั้งสองข้างเป็นเมฆหมอก

5) **อุปลักษณเทพและอสูร** พบ 6 ชื่อ เช่น

มารกลับหลัง เป็นทำรำที่แสดงท่าทางการหันหลังของอสูร เปรียบผู้รำเป็นอสูร หรือมาร

เทพพนม เป็นทำรำที่แสดงท่าทางการพนมมือของเทพหรือเทวดา เปรียบผู้รำเป็นเทพเทวดา

พรหมสี่หน้า เป็นทำรำที่แสดงลักษณะของพระพรหมซึ่งมี 4 หน้า เปรียบผู้รำเป็นพระพรหม และมือทั้งสองที่ตั้งวงอย่างที่เราเรียกว่าวงบัวบานทั้งสองข้างเป็นหน้าอีกสองหน้าของพระพรหม

เมขลาโยนแก้ว เป็นทำรำที่แสดงท่าทางการโยนแก้วมณีของนางมณีเมขลา เปรียบผู้รำเป็นนางมณีเมขลา แสดงท่าที่กวัดแกว่งโยนแก้วมณีสมมติในมือ

6) **อุปลักษณสิ่งของ** พบ 3 ชื่อ ได้แก่

กั้งหันร่อน แสดงลักษณะของกั้งหันที่หมุนรอบ เปรียบผู้รำเป็นกั้งหัน โดยการหมุนตัวของผู้รำเป็นการหมุนของกั้งหัน

หนังหน้าไฟ แสดงลักษณะการผิงหนังกับกองไฟให้แห้ง เปรียบตัวผู้รำเป็นตัวหนัง โดยใช้การหันหน้าไปอีกด้านหนึ่งเป็นนัยว่าไฟนั้นร้อนจึงหันหน้าหนี

ประไลยวาท แสดงลักษณะของศรพลายวาท หรือประลัยวาท เปรียบแขนข้างที่เหยียดตึงเป็นคันศร และข้างที่จับปรกข้างเป็นดอกศรหรือลูกศร

3.2 จำนวนพยางค์ของชื่อทำรำแม่บทใหญ่

ชื่อทำรำแม่บทใหญ่ สามารถแบ่งตามจำนวน พยางค์ของชื่อทำรำได้ 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

3.2.1 สองพยางค์ เป็นประเภทที่น้อยที่สุด คือพบเพียง 2 ชื่อ ได้แก่ ร้ายั่ว และปฐม

3.2.2 สามพยางค์ พบ 20 ชื่อเช่น เทพพนม พรหมสีหน้า ชำนางนอน กังหันร้อน ภมรเกล้า จันทร-ทรงกลด จ่อเพลิงกาฬ หงส์ลินลา กระจวดเกล้า นางกล่อมตัว เป็นต้น

3.2.3 สี่พยางค์ เป็นประเภทที่พบมากที่สุด ถึง 33 ชื่อ เช่น สอดสร้อยมาลา พระลักษณโง่ศร ช่างประสานงา เทราเล่นน้ำ ตีโชนโยนทับ กิณรพ้อน ไอสิงโตเล่นหาง ฉุยฉายเข้าวัง ชะนิร่ายไม้ เป็นต้น

3.2.4 ห้าพยางค์ พบทั้งหมด 11 ชื่อ เช่น พิสมัยเรียงหมอน หนุมานผลาญยักษ์ สารถิซักรถ กิริน-เลียบถ้ำ มัจฉาชมสาคร มยุเรศพ้อนทางเมขลา โยนแก้ว เป็นต้น

3.2.5 หกพยางค์ พบ 3 ชื่อ คือ พระหริรักษโง่ศิลป์ คชรินทร์ประสานงา และมังกรเทียวหาวาริน

3.3 โครงสร้างชื่อทำรำแม่บทใหญ่

ทำรำแม่บทใหญ่ เกิดจากการเลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวของมนุษย์และสิ่งต่างๆในธรรมชาติ โครงสร้างของชื่อทำรำจึงมีลักษณะเป็นประโยคหรือวลีเป็นส่วนมาก มีโครงสร้างที่เป็นคำอยู่น้อยมาก โดยสามารถจำแนกชื่อทำรำต่างๆตามโครงสร้างที่พบ ได้ดังต่อไปนี้

3.3.1 โครงสร้างประเภทคำ เป็นประเภทที่พบ น้อยที่สุด คือมีเพียง 2 ชื่อ และพบเฉพาะชื่อทำรำที่มี โครงสร้างเป็นคำมูลเท่านั้น ได้แก่ ปฐม และ ประไลยวาท

3.3.2 โครงสร้างแบบวลี พบทั้งหมด 23 ชื่อ แบ่งเป็น 3 ประเภท ตามเกณฑ์การจำแนกชนิดของวลี นั้นคือพิจารณาจากชนิดของคำต้นวลี ได้แก่

นามวลี พบ 4 ชื่อ ได้แก่ พรหมสีหน้า กลด-พระสุเมรุ หน้หน้าไฟ วิสัยแทงตรี

กริยาวลี พบ 17 ชื่อ เช่น สอดสร้อย มาลาจ่อเพลิงกาฬ ชีมาตีคลี ตระเวนเวหา ชักแบ่งผัด หน้า กระจวดเกล้า ตีโชนโยนทับ ชีมาเลียบค่าย บัง พระสุริยา เป็นต้น

วิเศษณ์วลี พบ 3 ชื่อ ได้แก่ ชำนางนอน ผาลาเพียงไหลและ ร้ายั่ว

3.3.3 โครงสร้างประเภทประโยค เป็น โครงสร้างที่พบมากที่สุดถึง 43 ชื่อ จำแนกตามลักษณะ โครงสร้างประโยคได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

ประโยคความเดียว แบ่งตาม โครงสร้างย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

ประธาน + กริยา พบ 7 ชื่อ ได้แก่ เทพพนม กังหันร้อน ภมรเกล้า จันทรทรงกลด หงส์ ลินลา มารกลับหลัง และกิณรรำ

ประธาน + กริยา + ขยายกริยา พบ เพียงชื่อเดียว ได้แก่ กวางเดินดง

ประธาน + กริยา + กรรม พบ 33 ชื่อ เช่น พิสมัยเรียงหมอน กระจวดชมจันทร์ หนุมาน ผลาญยักษ์ พระลักษณโง่ศร พระหริรักษโง่ศิลป์ สารถิซักรถสิงโตเล่นหาง เสือทำลายห้าง ช่างทำลาย โรง เป็นต้น

ประโยคความรวม พบเพียงชื่อเดียว และมีโครงสร้างเป็น **ประธาน + กริยา + กริยา** ได้แก่ กิณรพ้อนไอ

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สาเหตุที่พบ โครงสร้างประเภทประโยคมากที่สุดนั้น เป็นเพราะทำ รำส่วนมากเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งต่างๆ จึงปรากฏชื่อผู้กระทำและคำบอก กริยาที่กระทำในชื่อนั้นๆ ทำให้โครงสร้างของชื่อมี ลักษณะเป็นประโยค และทำให้ชื่อทำรำส่วนมากมี จำนวนพยางค์ 3 – 4 พยางค์

3.4 ลักษณะสังคม ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อทำรำนแม่บทใหญ่

ชื่อทำรำนแม่บทใหญ่ทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อของคนไทยได้หลายประการ ดังนี้

3.4.1 ความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับศาสนา

ศาสนาพุทธ เช่น

เยื้องพวยกฐิน สมัยก่อนคนไทยยังนิยมสร้างบ้านริมน้ำ ชุมชนอยู่ใกล้แม่น้ำ ต้องเดินทางทางน้ำ เรือพายจึงเป็นยานพาหนะสำคัญสำหรับการสัญจรไปมา ชื่อทำรำนี่มีที่มาจากกริยาการพายเรือไปทำบุญทอดกฐิน แสดงให้เห็นว่าการทอดกฐินเป็นบุญประเพณีที่สำคัญมากสำหรับคนในสมัยก่อน จึงเป็นงานบุญทางศาสนาเพียงงานเดียวที่ถูกนำมาตั้งเป็นชื่อทำรำน

ศาสนาพราหมณ์ เช่น

พรหมสี่หน้า พระพรหม เป็นเทพในศาสนาฮินดู ที่คนไทยรับเอาคติความเชื่อมาพร้อมกับความเชื่อเรื่องเทพต่างๆในศาสนาฮินดู โดยถือว่าพระพรหม เป็นหนึ่งในสามมหาเทพ คือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม เป็นพรหมผู้สร้าง มีสี่พักตร์(หน้า) จึงนำมาใช้ตั้งชื่อทำรำนที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่

3.4.2 วิถีชีวิตของคนไทย

ความสวยความงาม เช่น

กระหวัดเกล้า กระหวัดเกล้าหรือตัวดัดเกล้า เป็นอาการที่ตัวดัดผมขึ้นมวยเก็บให้เรียบร้อย ทำรำนกระหวัดเกล้า เป็นทำรำนที่ใช้แสดงถึงการเกล้าผม แสดงว่าในสมัยก่อน คนไทยก็มีความนิยมในการไว้ผมยาวแล้วเกล้าผมเก็บ จึงเป็นที่มาของทำรำนทำนี้

ซึกแป้งผัดหน้า แป้ง เป็นเครื่องสำอางหลักที่นิยมใช้กันมานาน สมัยโบราณคนไทยใช้แป้งดินสอพองผัดหน้าละครรำ หรือประแป้งตามตัวเพื่อให้สดชื่น การใช้แป้งดินสอพองนี้ คือต้องขยี้เม็ดแป้งในมือให้ละเอียด แล้วจึงผัดหน้า ซึ่งชื่อทำรำน “ซึกแป้งผัดหน้า”

ก็สอดคล้องกับการกระทำและแสดงให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน

ดนตรี

ตีโทนโยนทับ และ ซึกซอสามสาย ชื่อทำรำนทั้งสองนี้ นอกจากทำให้รู้จักเครื่องดนตรีคือ โทนหรือทับซึ่งเป็นกลองชนิดหนึ่งใช้สำหรับตีประกอบจังหวะการแสดงละครชาตรีและซอสามสายแล้ว ยังทำให้ทราบวิธีการเล่นเครื่องดนตรีดังกล่าวด้วย คือ “ตีโทนโยนทับ” แสดงให้เห็นว่าเครื่องดนตรีนั้นใช้สำหรับตีและ “ซึกซอสามสาย” มีคำว่า “ซึก” ที่แสดงถึงการซึกคั่นซอสำหรับสี่ สะท้อนให้เห็นว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยมานาน และเครื่องดนตรีสองชนิดนี้น่าจะเป็นเครื่องดนตรีสำคัญที่เป็นที่รู้จักในสมัยนั้น

การละเล่น

ซึ่ม่าตึคลี ชื่อทำรำนี่ เป็นการแสดงถึงการใช้ม้าเป็นพาหนะประกอบการละเล่นชนิดหนึ่ง คือ การตึคลี ซึ่งเป็นการละเล่นในสมัยก่อน ผู้เล่นต้องซึ่ม่าและถือไม้สำหรับตีลูก แสดงให้เห็นว่าสมัยก่อนนั้นการละเล่นนี้ต้องเป็นที่รู้จักกันอย่างดีในสังคมไทย ในขณะที่ปัจจุบันไม่มีคนไทยนำมาเล่นแล้ว แต่มักจะรู้จักการละเล่นนี้ จากเรื่องสังข์ทอง ตอนที่พระอินทร์ทำให้ท้าวสามนต์ตึคลีแข่งกัน

หน้าที่ของผู้หญิง

พิสมัยเรียงหมอน พิสมัย หมายถึง ผู้หญิงซึ่งแสดงกริยา เรียงหมอน ซึ่งเป็นอาการที่ต้องทำในขณะที่จัดที่นอน และขยับวางหมอนเรียงให้เรียบร้อย จากทำรำนนี้จะเห็นได้ว่าระบุไว้ชัดเจนว่าผู้กระทำเป็นผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่การดูแลบ้านของผู้หญิงสมัยก่อน

ความผูกพันกับธรรมชาติ

วิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน ใกล้ชิดและผูกพันกับธรรมชาติมากกว่าคนในสมัยปัจจุบัน คนไทยยังคงยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการเข้าป่าล่าสัตว์หรือหาของป่า ทำให้ได้สัมผัสกับความงาม ตามธรรมชาติและลักษณะต่างๆของทั้งสัตว์ พืช และสิ่งอื่นๆ ในธรรมชาติ เช่น

ภมรเกล้า เป็นทำร่าที่แสดงให้เห็นภาพแมลงที่บินคลอเคล้าดอกไม้ แสดงให้เห็นถึงความสดชื่นสวยงามตามธรรมชาติระหว่างแมลงและดอกไม้ ซึ่งในสมัยก่อนน่าจะมีคามอุดมสมบูรณ์มากกว่าปัจจุบัน ลักษณะการคลอเคล้าระหว่างแมลงและดอกไม้จึงถูกนำมาประดิษฐ์เป็นทำร่าที่ใช้สื่อถึงการคลอเคล้าหรือความผูกพัน

นกยูงฟ้อนหาง หรือ *มยุเรศฟ้อนหาง* ชื่อทำร่านี้กล่าวถึง นกยูง ซึ่งเป็นนกที่มีความงามโดดเด่นเรื่องความสวยงาม โดยเฉพาะแพนหางที่สวยงามของนกยูงตัวผู้ จึงเป็นนกที่เป็นที่กล่าวถึงในด้านความสวยงามมาโดยตลอด ทำร่าที่นกยูงตัวผู้รำแพนหางอวดลวดลาย จึงเป็นต้นแบบของทำร่า “ยูงฟ้อนหาง” หรือ “มยุเรศฟ้อนหาง” เป็นทำร่าที่แสดงท่าที่อวดความงามอีกท่าหนึ่ง

นอกจากทำร่าที่มาจากความงามตามธรรมชาติของสัตว์แล้ว ความงามของพันธุ์ไม้ต่างๆก็มีส่วนเป็นต้นแบบในการประดิษฐ์และตั้งชื่อทำร่าเช่นกัน

บัวชูฝัก กล่าวถึง บัว ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับที่เป็นที่รู้จักดีที่สุดในสังคมไทย เมื่อดอกบัวได้เวลาบาน ก้านดอกหรือสายบัวจะชูดอกให้พ้นน้ำ แล้วบ้านสระพริ้งเหนือ น้ำ สวยงามสะดูตา และเมื่อดอกบัวแก่ลีบร่วงก็จะเหลือฝักบัวชูก้านแทนที่ ดงงามไปอีกแบบหนึ่ง จึงเป็นที่มาของชื่อทำร่า “บัวชูฝัก” ซึ่งเป็นท่าที่ให้ความหมายถึงการยกย่อง หรือความสวยงาม และยังแสดงให้เห็นว่าคนไทยชื่นชมและให้ความสำคัญกับดอกบัวมากกว่าดอกไม้ชนิดอื่น จึงเลือกลักษณะของดอกไม้ชนิดนี้มาประดิษฐ์ทำร่าและตั้งชื่อทำร่า โดยไม่มีดอกไม้ชนิดอื่นปรากฏในชื่อทำร่าแม่บทใหญ่เลย

เครือวัลย์พันไม้ กล่าวถึง เครือวัลย์ หมายถึง เถาวัลย์ เครือวัลย์พันไม้ คืออาการที่เถาวัลย์เลื้อยพันกิ่งไม้เป็นลวดลายตามธรรมชาติตามต้นไม้ใหญ่น้อยทั้งหลาย เป็นที่มาของชื่อทำร่า “เครือวัลย์พันไม้” ที่มีความหมายบอกการเกี่ยวพัน ผูกพัน แสดงให้เห็นว่าสังคมในสมัยนั้น ป่าไม้ต้นไม้ต้องมีความอุดมสมบูรณ์ให้

เถาวัลย์เลื้อยพันเกี่ยวเกาะอาศัยดูดซึมน้ำอาหาร เจริญงอกงามดีทั้งต้นไม้และเถาวัลย์

วิถีชีวิตที่เกี่ยวกับสัตว์

สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเกษตรและปศุสัตว์ วิถีชีวิตของคนไทยจึงมีความผูกพันกับสัตว์อยู่มากน้อย ไม่เฉพาะในแง่ของการเลี้ยงเพื่อใช้ในงานเกษตรกรรม แต่ยังรวมถึงการนำสัตว์มาเป็นพาหนะและการล่าสัตว์ป่าเพื่อดำรงชีพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากชื่อทำร่าแม่บทใหญ่บางชื่อ เช่น

เสือทำลายห้าง คำว่า “ห้าง” หมายถึงห้างที่พรานทำไว้บนต้นไม้สำหรับช่มยิงสัตว์ ทำร่า “เสือทำลายห้าง” จึงหมายถึงอาการที่เสือกระโจนขึ้นเพื่อทำลายห้างนั้น หรือทำร้ายพรานที่ช่มอยู่บนห้างนั้น จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นวิธีการดักช่มยิงสัตว์วิธีหนึ่งของคนไทย

กระต่ายต้องเร็ว คำว่า “เร็ว” หมายถึง เครื่องมือสำหรับดักสัตว์ มีวงติดอยู่ที่ปลายไม้ ชื่อทำร่านี้แสดงให้เห็นวิธีการและเครื่องมืออีกประเภทหนึ่งที่คนไทยใช้ในการล่าสัตว์ และแสดงถึงลักษณะที่กระต่ายมาติดบ่วงเร็วนี้

ขี้ม้าเลียบค่าย ม้า เป็นสัตว์ที่วิ่งเร็วและมีความอดทน คล่องแคล่ว ในสมัยก่อนเป็นสัตว์อีกประเภทหนึ่งที่ใช้เป็นพาหนะในการรบนอกเหนือจากช้าง ชื่อทำร่า “ขี้ม้าเลียบค่าย” แสดงให้เห็นว่าสังคมสมัยนั้นยังมี “ค่าย” ซึ่งในที่นี้หมายถึงค่ายทหาร หรือกองกำลัง ม้าเป็นสัตว์พาหนะ และมีการขี้ม้าเลียบค่ายนั้นเพื่อตรวจตราลาดตระเวน

3.4.3 การยกย่องวรรณคดี แสดงถึงความโดดเด่นของวรรณคดีเก่าแก่ที่ได้รับความนิยมสูงในอดีต จนมีชื่อตัวละครบางตัวถูกนำไปใช้ในการตั้งชื่อทำร่าแม่บท เช่น

พระลักษมณ์โก่งคร หรือ *พระหริรักษ์โก่งคิลป์* ชื่อทำร่าทั้งสองชื่อนี้ เป็นชื่อของทำร่าทำเดียวกัน คือเป็นท่าที่เลียนแบบมาจากการนำสายธนูเตรียมยิง หรือการเหนี่ยวครของพระรามและพระลักษมณ์

อันเป็นตัวละครเอกในเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งถือเป็นตัวแทนของฝ่ายธรรมะ หรือเป็นตัวแทนของผู้มีบุญญาธิการ ด้วยความสำคัญของวรรณคดีเรื่องนี้และตัวละครทั้งสอง จึงถูกนำมาตั้งเป็นชื่อตำราที่ใช้ในความหมายของการแสดงฤทธิ์สำหรับตัวละครที่มีศักดิ์สูง

3.4.4 วัฒนธรรมการใช้ภาษา ชื่อตำราแม่บทใหญ่บางท่า แสดงค่านิยมในการใช้ภาษาท่าละสลวยหรือประดิษฐ์คำให้วิจิตรกว่าคำพูดทั่วไป ในการตั้งชื่อให้ไพเราะรื่นหู โดยใช้คำที่รับจากภาษาอื่นมาใช้เรียกชื่อตำราบางท่าเพิ่มเติมจากชื่อตำราที่ใช้คำไทยธรรมดาเรียก เช่น

พระหริรักษโก่งศิลป์ พระหริรักษ หมายถึงพระราม ชื่อนี้จึงหมายถึง พระรามโก่งศิลป์ แต่ในการตั้งชื่อตำรา มีการเลือกใช้คำว่าพระหริรักษเพื่อความไพเราะ

คชรินทร์ประสานงา หรือ ช้างประสานงา คชรินทร์ แปลว่า ช้าง แต่การตั้งชื่อตำรานี้เลือกใช้คำว่าคชรินทร์ ซึ่งเกิดคำว่า คช สร้างคำด้วยวิธีสนธิกับคำว่า อินทร์ ทำให้ได้คำว่าช้างที่สื่อความหมายยิ่งใหญ่กว่า ไพเราะกว่า

4. อภิปรายผล

ผลการศึกษาการตั้งชื่อตำราแม่บทใหญ่พบว่าในการตั้งชื่อตำรานั้น การตั้งชื่อตามท่าทางของคนที่กับการตั้งชื่อที่เป็นการอุปลักษณ์มีจำนวนต่างกันมาก ตำราแม่บทใหญ่ใช้การอุปลักษณ์สิ่งต่างๆมากกว่าใช้ชื่อที่บอกอากัปกิริยาของคนโดยตรง ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากข้อจำกัดในการแสดงกิริยาที่นอกเหนือนิสัยของมนุษย์ ทำให้ไม่สามารถตั้งชื่อตำราได้เหมาะสมครอบคลุมด้วยเหตุนี้จึงต้องอาศัยการอุปลักษณ์ สิ่งต่าง ๆ กับตัวมนุษย์ เพื่อให้ชื่อตำราสื่อความหมายตรงกับตำราที่ต้องการได้ และการตั้งชื่อท่าด้วยการอุปลักษณ์ที่พบมากที่สุดคือ อุปลักษณ์สัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากสัตว์มีความหลากหลายทั้งสายพันธุ์

สัญชาตญาณ และการดำรงชีวิต จึงมีอากัปกิริยาที่หลากหลายมาก ทำให้ง่ายต่อการเลือกจุดเด่นหรือท่าทางบางประการของสัตว์ตามชนิดที่เหมาะสมมาตั้งเป็นชื่อท่าทำได้ และสื่อความหมายให้เห็นชัดเจน

โครงสร้างของชื่อตำราแม่บทใหญ่ พบโครงสร้างที่เป็นประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ วลี และโครงสร้างประเภทคำเป็นโครงสร้างที่น้อยที่สุด แตกต่างกับการศึกษาของวงเดือน คัยนันทน (2547) เรื่อง “การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย” ที่พบว่า ลักษณะโครงสร้างของชื่อพันธุ์ไม้มงคลมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่เป็นคำ ลักษณะที่เป็นวลีและกลุ่มคำ และลักษณะที่เป็นประโยค โดยปรากฏลักษณะที่เป็นวลีและกลุ่มคำมากที่สุด สาเหตุที่พบว่าการตั้งชื่อตำราแม่บทใหญ่มีโครงสร้างประเภทประโยคมากที่สุดเป็นเพราะการรำนั้นเป็นการบอกการกระทำและกริยาอาการโดยอาศัยการเคลื่อนไหวของร่างกายอันเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งต่างๆอยู่แล้ว ในการตั้งชื่อสำหรับเรียกตำรา จึงมีลักษณะเหมือนคำบอกเล่า ปรากฏชื่อผู้กระทำและคำบอกกริยาที่กระทำในชื่อตำรานั้นๆ ในลักษณะ ประธาน +กริยา ทำให้โครงสร้างของชื่อมีลักษณะเป็นประโยค และด้วยเหตุผลนี้เอง ทำให้ ปรากฏชื่อตำราแม่บทใหญ่ที่มีจำนวน 4 พยางค์มากที่สุด รองลงมาคือ ชื่อตำราที่มี 3 พยางค์ ชื่อตำราที่มีจำนวน 6 พยางค์ ส่วนตำราที่มีจำนวน 2 พยางค์ เป็นประเภทที่พบน้อยที่สุด โดยไม่พบชื่อตำราที่เป็นคำพยางค์เดียวเลย โดยมีข้อสังเกตสำหรับชื่อตำราที่มีจำนวนพยางค์มากถึง 6 พยางค์ว่าเป็นชื่อตำราที่เกิดจากการประดิษฐ์คำให้ไพเราะขึ้นกว่าอีกชื่อหนึ่ง สำหรับตำราที่มี 2 ชื่อในท่าเดียว

ลักษณะโครงสร้างของชื่อตำราที่ส่งผลต่อจำนวนพยางค์ของชื่อตำรานี้ แตกต่างกับการตั้งชื่อในกรณีอื่น ๆ ที่มักมีความต้องการให้ง่าย สดุดตา และมีความหมายผนวกกับบุคคลหรือสิ่งที่เป็นเจ้าของชื่อ แต่การตั้งชื่อตำราแม่บทใหญ่มีลักษณะของประโยค ทำให้ไม่เอื้อต่อการจดจำชื่อสำหรับผู้ที่ไม่ได้ประสบการณ์ร่วม

หรือไม่มีพื้นฐานความรู้ในทางนาฏศิลป์ กลายเป็นคำเรียกเฉพาะวงการที่ไม่คุ้นชิน และมีจำนวนพยางค์ที่มากเกินไปกว่าจะถูกนำมาใช้เป็นคำสแลง คำติดปาก หรือแม้แต่นำมาใช้เป็นความเปรียบอื่นในชีวิตประจำวัน ทำให้ชื่อทำรำซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปภาษาที่มีเอกลักษณ์อย่างยิ่งของนาฏศิลป์ไทยถูกจำกัดอยู่ในวงสังคมค่อนข้างแคบ

นอกจากนี้ การศึกษาการตั้งชื่อทำรำแม่บทใหญ่ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะทางสังคม ค่านิยม และวัฒนธรรมต่างๆแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการนำสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งลักษณะทางสังคม ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ ที่มีในสังคม เนื่องจากการตั้งชื่อทำรำนั้นเป็นรูปแบบการใช้ภาษาที่เกิดจากการกลั่นกรองความรู้ความคิดของบุคคลในวงการนาฏศิลป์ซึ่งเป็นคนส่วนหนึ่งในสังคมสมัยโบราณผนวกกับความสามารถทางภาษา สร้างเป็นชื่อทำรำ และทำรำที่มีความสอดคล้องกัน จดจำง่าย และตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน จนทำให้สามารถศึกษาความคิด ความเชื่อของคนในสมัยก่อนย้อนไปได้ สอดคล้องกับข้อสรุปของการศึกษาชื่อเรือพระราชพิธี โดยนาวาหญิงเปี่ยมสุข ต้นวิบูลย์ (2543, น.132) ว่า คนไทยพยายามนำความนึกคิดต่าง ๆ รวมถึงค่านิยม ความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยสะท้อนออกมาในรูปของภาษาในการตั้งชื่อสิ่งของ อีกทั้งชื่อทำรำเหล่านี้ ยังแสดงความละเอียดอ่อนช่างสังเกตของคนไทยในสมัยโบราณที่สามารถหยิบจับสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ มาสร้างสรรค์ให้มีความงดงามซับซ้อนทางภาษาขึ้นได้อีกด้วย

5. ข้อเสนอแนะ

นอกจากทำรำแม่บทใหญ่ซึ่งเป็นทำรำแม่ทำของตัวพระตัวนางแล้ว ควรศึกษากลวิธีการตั้งชื่อทำรำแม่ท่าของลิง ยักษ์ ด้วย เพื่อให้เห็นว่ามีความสอดคล้อง

หรือแตกต่างกันอย่างไร และสะท้อนลักษณะทางสังคมเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

6. เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ. (2551). การตั้งชื่อยันต์ของคนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระนครินทราธิราช. (2546). **ละครพ่อนรำ**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2531). **ศิลปะละครรำหรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- เปี่ยมสุข ต้นวิบูลย์. (2543). **การศึกษาชื่อเรือพระราชพิธี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาอรุณพงษ์ อดตญาโณ. (2561, กรกฎาคม-ธันวาคม). ความแตกต่างของอุปลักษณะตามแนวคิดโวหารภาพพจน์ภาษาศาสตร์ปริชานและอรรถศาสตร์ปริชาน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มจร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 6(2), 321-322.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556) **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- วงเดือน คัยนันท์. (2547). **การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.